Прилагођени антифашизам

Пише: Тодор Куљић
понедељак, 11 мај 2009 23:30

(Политика, 12.05.2009)

Свуда је, изузев Русије, Дан победе над фашизмом утопљен 2009. у Дан Европе. Француско-немачки споразум угаљ-гвожђе-челик из маја 1950. све је гласнији, а пад Берлина маја 1945. све је блеђи догађај. Фотељаш Робер Шуман, француски шеф дипломатије, полако али сигурно потискује из сећања на антифашизам Георгија К. Жукова, коњичког поручника царске војске и потоњег совјетског маршала. Под притиском Брисела,и у Србији се војна победа над фашизмом лагано претвара у перформанс. Уличним карневалом обележен је дефинитивантријумф уједињеног европског капитализма.Сигурно да нам не требају војне параде, али ни карневализација која лишава годину 1945. прекретничког значаја. Ових дана као да ЕУ захваћена финансијском кризом убрзава поступну синхронизацију европског сећања на слом фашизма. Што је криза жешћа, то се антифашизам све отворенија инструментализује зарад циљева мултинационалног капитала. Како се понашају нове мале балканске државе? Епигонски поносно.

Ових дана је у Хрватској бучно прослављен јубилеј ,,Бљеска" и звучно истакнут хрватски антифашизам у Јасеновцу. Месић је чак и Тита бранио. У Србији нема јубилеја националног тријумфа, страначке лидере гледали смо окружене поповима на ђурђевданским славама, а не на обележавању Дана победе.

Уосталом како се и сећати Сутјеске и Неретве, ако ћемо у Европу. Брисел отворено тражи декомунизацију антифашизма. Али не само Брисел. Могу ли младе националне балканске државе, очишћене од југословенства, данас да славе антифашизам који су водили комунисти? Могу, ако га успешно ревидирају. Уосталом сваки национализам са нелагодом прихвата говор о фашизму, јер се зна да фашизам није екстремни либерализам, ни искључиви комунизам него екстремни национализам. Нарочито су конзервативци мрзовољни према антифашизму. Они са неким академицима и деловима цркве упорно траже рехабилитацију Недића.

Па ипак, антифашизам се због окружења мора обележити. Како? Тако што га ваља европеизовати, децентрирати и национализовати. Треба поменути партизане, али само уз нове службене антифашисте – четнике и домобране. Не би ваљало заборавити ни Тита, али само зато што га још увек свет памти. В.Јеремић је хвалио Тита у Хавани.

Какав год био, Тита треба због иностранства искористити.А сећање унутар земље сами ћемо дотерати у нови корак.

Треба најпре помирити бриселско европеизовање антифашизма са снажним домаћим конзервативним анти-антифашистичким четничким и квислиншким заједницама сећања које су прилично умрежене у савременој српској службеној и академској мисли о прошлости. То би лакше ишло да и сама власт није завезана у исти чвор. Питање је, наиме, да ли је благонаклони однос према квислинштву само ствар снажне српске идејне и политичке деснице? Или је наведени анти-антифашизам важна структура и новог српског капитализма? Нису ли квислинзи „прошлост која упорно неће да прође" управо стога јер је њихова виктимизација део идејне превенције послесоцијалистичких елита? Изгледа да јесу, јер обновљеном српском капитализму због потенцијалне опасности од експлоатисаних радника није на одмет измењена слика рата и репресивна слика комунистичког антифашизма.

О овој стратешкој околности власт мора да води рачуна када мири декретирани бриселски антифашизам са потребама дела домаћих елита за анти-антифашизмом. То је свакако теже него уклонити слику Недића из историјске сале Владе Србије. Зато мајски антифашистички јубилеји у Србији више личе на прилагођену културу сећања. Више је то импровизација него аутентично сећање са симболиком која опомиње. Свака импровизација важи само до следеће прилике.

(професор Филозофског факултета у Београду)